

# 17η Νοέμβρη 1973 - 50 χρόνια μετά

Δρόσος Γκιντίδης,

Αντιπρύτανης Διοικητικών Υποθέσεων, Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Φοιτητικής Μέριμνας

Φοιτητές και φοιτήτριες, νέες και νέοι αυτού του τόπου, δημοκράτες συμπολίτες.

Σήμερα γιορτάζουμε, τα 50 χρόνια της εξέγερσης του Πολυτεχνείου. Η επέτειος αυτή είναι ένα ιστορικό ορόσημο. Ο λαός μας έδειξε ότι είναι αδάμαστος για άλλη μία φορά. Είναι μέρα μνήμης και τιμής στους αγωνιστές που αφήφισαν την ίδια την ύπαρξή τους για ένα καλύτερο μέλλον. Μας δίνεται η ευκαιρία να αναλογιστούμε και εμείς τα διδάγματα αυτού του αγώνα και να σκεφτούμε πως μπορεί ο κόσμος να γίνει καλύτερος.

Ως γεγονός είναι πρόσφατο με το μάτι της ιστορίας όχι όμως με το μέτρο της ανθρώπινης ζωής. Το χρονικό διάστημα που πέρασε ανέδειξε την αξία που έχει αυτή η ιστορική επέτειος. Από την άλλη μας δίνει την απόσταση από τα γεγονότα για αντικειμενικότερη και ουσιαστική αποτίμηση.

Οι ιστορικές συνθήκες είναι δεδομένες. Ένα δυναμικό φοιτητικό κίνημα δημιουργήθηκε στα παραγμένα χρόνια της χούντας ξεκινώντας από το 1968, με δυσκολίες εσωτερικές και εξωτερικές αλλά με ανοδική δυναμική και δράσεις αντίστασης. Κορυφαία είναι το γεγονός των ημερών του Νοέμβρη του 73. Το κίνημα αυτοοργανώθηκε και ζυμώθηκε μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες. Αξιοποιήθηκαν ευφυείς λύσεις: Πολλά παραδείγματα, όπως ο τρόπος οργάνωσης και δράσης των φοιτητικών ομάδων της εποχής, ο ραδιοφωνικός σταθμός. Το χρονικό των ημερών ξεκίνησε με την κατάληψη του Πολυτεχνείου στις 14 Νοέμβρη και κορυφώθηκε με την εισβολή του τανκ στην ιστορική αυτή σιδερένια πύλη. Η μέρα αυτή έμελλε να γίνει η θρυαλλίδα που ένωσε την Αθήνα αλλά και όλη την Ελλάδα ενάντια στη χούντα και σε όλες τις συνθήκες που τη δημιούργησαν.

Τα ιστορικά γεγονότα και η σταδιακή τους κλιμάκωση σχετίζονται με τη στέρηση της ακαδημαϊκής ελευθερίας την οποία επέβαλε η Χούντα ως μέθοδο καταστολής του φοιτητικού κινήματος. Αυτή η ακραία κατάσταση περιλάμβανε τη στράτευση φοιτητών, τις απαγορεύσεις των συνελεύσεων, τις δίκες φοιτητών, την επιβολή αστυνομικών εντός των Ιδρυμάτων και άλλες απεχθείς μεθόδους. Στις κρίσιμες διεργασίες, ο τότε Πρύτανης Κωνσταντίνος Κονοφάγος και η Σύγκλητος, έβαλαν εμπόδια στην καταστρατήγηση του ασύλου. Υπάρχει η γραπτή μαρτυρία από το βιβλίο για την εξέγερση του τότε Πρύτανη, στο οποίο παρουσιάζεται η απόφαση της Συγκλήτου της 15ης Νοεμβρίου 1973. Στο ιστορικό αυτό κείμενο αναφέρεται μεταξύ άλλων επί λέξει:

.....

*Από χθές ή Σύγκλητος είχε αποκλείσει κάθε σκέψιν επεμβάσεως της Αστυνομίας προς εκκένωσιν του χώρου διά δύο σπουδαιοτάτους λόγους:*

- 1) Επέμβασις εις τον χώρον του Πολυτεχνείου θα ήτο κατάλυσις του ασύλου.*
- 2) Τυχούσα επέμβασις θα οδηγήσει ενδεχομένως εις αιματηρά επεισόδια.*

....

Όλο το διάστημα των κρίσιμων ημερών οι φοιτητές επικοινωνούν με τον λαό της Αθήνας, με πολλούς τρόπους, με τον ραδιοφωνικό σταθμό, με συζητήσεις με τους πολίτες της Αθήνας και τη διανομή φυλλαδίων στα τρόλεϊ και στα λεωφορεία που περνούν. Κάποια χρονική στιγμή το κίνημα γιγαντώθηκε και πήρε μορφή ευρύτερης αντίστασης. Το φοιτητικό κίνημα ενώθηκε, με το μαθητικό κίνημα, το λαϊκό κίνημα. Έγινε Αγώνας εναντίον της χούντας για «ψωμί, παιδεία, ελευθερία».

Τα μέσα που χρησιμοποιούν οι αγωνίστριες και αγωνιστές είναι ιδέες και ορθολογισμός αντί φόβου και παραλογισμού, τραγούδια και συνθήματα απέναντι στους κροταλισμούς των τουφεκιών. Άοπλοι εναντίων τανκ και όπλων.

Τι πιο ηθικό, τί ανώτερο;

Η τροπή των γεγονότων είναι δραματική: συγκρούσεις με την αστυνομία, πορείες και συγκεντρώσεις στην Αθήνα, ατέλειωτοι τραυματισμοί,

θάνατος. Οι νεκροί πολλοί, οι τραυματίες πολλαπλάσιοι. Η θυσία τους θα μείνει χαραγμένη για πάντα στη συλλογική μνήμη του λαού. Στοχευμένα αμφισβητείται ή λοιδορείται η εξέγερση του Νοέμβρη, όμως κάθε τέτοια προσπάθεια το μόνο που καταφέρνει είναι να αποδεικνύει το αξιακό κενό αυτών που πρεσβεύουν τέτοιες απόψεις.

Η εξέγερση του Νοέμβρη είχε διεθνή απήχηση. Ο αγώνας του Πολυτεχνείου συνδέθηκε με διεθνή προβλήματα και αξίες: Ανθρώπινα δικαιώματα, αδελφосύνη των λαών ενάντια στον ιμπεριαλισμό, διεθνής αφοπλισμός, προστασία της ανθρώπινης ζωής.

Η σύνθεση όλων των μαρτυριών των πρωταγωνιστών, έχει την αξία της και περιγράφει ένα αντικειμενικό γεγονός που είχε άμεση επίδραση σε όλο τον λαό. Τα τεκμήρια που υπάρχουν, τα αδιάψευστα κινηματογραφικά πλάνα, οι φωτογραφίες και τα βιβλία, οι πολλαπλές επιστημονικές εργασίες και ερμηνείες αποτελούν πολύτιμες καταγραφές. Η συλλογή όλων αυτών δεν έχει ολοκληρωθεί, όμως μπορεί και πρέπει να γίνει. Με την ευκαιρία των 50 ετών έχει ξεκινήσει μία ανοιχτή δράση από το ίδρυμα με τη συμπαράσταση φορέων που ενδιαφέρονται αλλά και πρωτοβουλιών για το Πολυτεχνείο. Η δράση αυτή μπορεί να δώσει υπόσταση σε μνήμες και συλλογές αντάξιες της επετείου και να αφήσει μία μόνιμη παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές. Πολλά από τα τεκμήρια που υπάρχουν ίσως είναι άγνωστα. Ενδεικτικά αναφέρω ότι από την περίοδο αυτή υπάρχουν διατηρημένα επιστημονικά βιβλία της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος τα οποία έχουν διατηρηθεί από σφαίρες. Τα βιβλία αυτά, σύμφωνα με μαρτυρίες, χρησιμοποιήθηκαν ως ασπίδες στα κάγκελα της περίφραξης του Ιδρύματος και εκτίθενται σε προθήκη της Βιβλιοθήκης στην Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου.

Η γενιά που δημιούργησε το Πολυτεχνείο είχε σημαντική επίδραση στο γίγνεσθαι του τόπου. Πολλοί άνθρωποι της, που πολλούς από αυτούς τους ζήσαμε και τους γνωρίσαμε από κοντά στο Πολυτεχνείο και διδαχθήκαμε από αυτούς, έδωσαν όλες τις δυνάμεις τους να γίνει το Ίδρυμα καλύτερο όπως και η κοινωνία μας. Η γενιά αυτή διαδέχθηκε άλλες αξίες γενιές, όπως τη γενιά του 40, τη γενιά της αντίστασης. Αναμφισβήτητα μπόλιασε την κοινωνία μας με δημοκρατικές αξίες και ιδέες.

Το Πολυτεχνείο του σήμερα, οι φοιτητές του, τα μέλη ΔΕΠ, ΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ, όλο το διδακτικό του προσωπικό και οι εργαζόμενοί του, είναι ένας ζωντανός οργανισμός, τόπος παραγωγής γνώσης και αξιών, αμφισβήτησης κάθε παραλογισμού και κάθε κοντόφθαλμης αντίληψης.

Μαζί με όλα τα Πανεπιστήμια είναι ένας πυλώνας της Παιδείας στη χώρα, με υψηλές επιδόσεις και συνεισφορά στην κοινωνία. Το Πολυτεχνείο βρίσκεται ψηλά, πέρα από τις κατατάξεις, με κριτήριο την υψηλή του κοινωνική αποστολή και τη δημοκρατική του παράδοση, που δεν μπορεί να χωρέσει στο σχήμα πανεπιστήμιο - επιχείρηση. Το αυτοδιοίκητο, η ακαδημαϊκή ελευθερία, οι δημοκρατικές διαδικασίες στη λειτουργία του Πανεπιστημίου αποτελούν βασικές αρχές λειτουργίας του. Το Πολυτεχνείο τις υπερασπίζεται σθεναρά, στεκόμενο απέναντι σε κάθε προσπάθεια αμφισβήτησής τους.

Ο λαός μας μοχθεί να σπουδάσει τα παιδιά του. Με πίκρα όμως βλέπουμε συχνά κινήσεις που υποβαθμίζουν την παιδεία, ένα πολύτιμο δημόσιο αγαθό. Η δημόσια παιδεία, από το Δημοτικό Σχολείο έως το Πανεπιστήμιο, πρέπει να είναι ανοικτή και προσβάσιμη σε όσους ζουν στη χώρα μας. Να είναι υψηλού επιπέδου και η πολιτεία να την υποστηρίζει κατά προτεραιότητα και με επάρκεια.

Η επέτειος του Πολυτεχνείου είναι μία διδασκαλία για την καθημερινότητα. Είναι παράδειγμα μιας στάσης ζωής που διαπνέεται από ιδανικά. Είναι μια πρόσκληση για αγώνα για αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, για δημόσια παιδεία, για δημοκρατία. Είναι συμπόνια και συμπάρασταση σε κάθε καταφρονημένο και αγωνιζόμενο άνθρωπο. Είναι αγώνας να αποδεχθούμε τον αδύναμο, όχι ως ευκαιρία για κέρδος αλλά ως άνθρωπο.

Στις μέρες μας η διεθνής κατάσταση, δυστυχώς, δεν έχει αλλάξει ριζικά. Βαριά σύννεφα πολέμου αγγίζουν τη γειτονιά μας και δεν πρέπει να κλείνουμε τα μάτια. Οι άγριες εκδοχές του εξελίσσονται στις μέρες μας και πρέπει να πάρουμε θέση. Καμία λύση δεν μπορεί να επιβληθεί χωρίς αναγνώριση του δικαιώματος των λαών για ελευθερία και αυτοδιάθεση. Το αιματοκύλισμα στη Γάζα πρέπει να σταματήσει άμεσα, όπως το ζητάνε

διεθνείς οργανισμοί και να υπάρξει η μέγιστη ανθρωπιστική βοήθεια. Η ειρήνη είναι ύψιστο αγαθό. Τα παιδιά, οι νέοι, οι άνθρωποι όλου του κόσμου έχουν δικαίωμα στη ζωή.

Χρέος μας είναι να διαφυλάξουμε αυτή την επέτειο ως κόρη οφθαλμού, όπως αξίζει στους αγώνες αυτής της κλίμακας.

Αν θες να λέγεσαι άνθρωπος πρέπει να έχεις ένα όραμα για ένα καλύτερο κόσμο.

Κλείνω με τους στίχους του μεγάλου μας ποιητή Τάσου Λειβαδίτη:

**«Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος**

**δε θα πάψεις ούτε στιγμή ν' αγωνίζεσαι για την ειρήνη και για το δίκιο.**

**Θα βγεις στους δρόμους, θα φωνάξεις, τα χείλη σου θα ματώσουν απ' τις φωνές**

**το πρόσωπό σου θα ματώσει απ' τις σφαίρες, μα δε θα κάνεις ούτε βήμα πίσω.**